

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

SAĞLIK ÇALIŞANLARI MÜCADELEYE DEVAM EDİYOR; SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM PROGRAMINA VE KIŞKIRTILAN ŞİDDETE KARŞI SÜRESİZ GREV...!

Çetin ERDOLU*

Özet

Bu yazıda öncelikle Sağlıkta Dönüşüm'ün genel bir tanıtımı ve yeni-liberal düzenini içindeki yerinden sözlümde, ayrıca sağlık çalışanlarının süreç içinde Dönüşüm uygulamalarına karşı yükselttikleri itirazlar ve eylemlilikler özetlenmektedir. Bu eylemlilikler içinde çalışanlarca düzenlenen iş bırakma eylemlerine değinilerek 19-20 Nisan 2011 grevi özel olarak ele alınmaktadır. "Ne yapmalı?" sorusuna yanıt olarak; sağlık hizmetinden memnuniyetin Bakanlık ve iktidarcı belirtildiği gibi yüksek oranlarda olmadığını göstermenin mücadelenin önemli bir parçasını oluşturacağı saptanmakta ve süresiz grevin bir mücadele aracı olarak gündeme alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar sözcükler: Sağlık çalışanları, grev, özelleştirme, Sağlıkta Dönüşüm, şiddet

Healthcare workers keep struggling: Indefinite strike against Transformation in Health programme and provoked violence towards workers

Abstract

In this paper, at first, a general introduction to Transformation in Health is made and its place in neo-liberal order is mentioned, besides, health care workers' objections and agencies against applications of transformation within the process are summarized. In these agencies, by being touched on the work stoppage strikes which have been come out on by the workers, 19-20 April 2011 strike is discussed peculiarly. As an answer to the question of "What to do?"; it is determined that showing the satisfaction rate of health service is not so high as the ministry and the government state will be an important part of the struggle and it is stressed that spaceless strike should be put on the agenda as a means of struggle.

Key words: Healthcare workers, strike, privatization, Transformation in Health, violence

Kapitalizm'in krizini aşmak adına tüm dünyada uygulamaya başladığı yeni liberal politikaların bir parçası, Dünya Bankası tarafından hazırlanıp, kredisi ile de desteklenen Sağlıkta Dönüşüm programıdır. Ülkemizde 2003 yılından bu yana uygulamaya başlanan ve parça parça hayata geçirilen "SAĞLIKTA DÖNÜŞÜM PROGRAMI" (SDP)'nin sonuçları üzerine bugüne kadar çok şey söylendi. Hükümet ve hükümete yakın çevreler ve liberal kesimler, "Sağlıkta

Dönüşüm"ü överken, sendikamız, sağlık alanında örgütlü meslek örgütleri ve muhalif kesimler de kıyasıya eleştirmiştir.

Sağlıkta Dönüşüm Programı (SDP), AKP Hükümetleri tarafından iktidara geldikleri 2003 yılından itibaren aralıksız yürütülen bir piyasalaştırma, ticarileştirme ve özelleştirme projesidir. Aslında bu proje ideolojik olarak 30 yıl

*Sağlık ve Sosyal Hizmet Emeççileri Sendikası (SES) Genel Başkanı

öncesine, 1980 yılına uzanmaktadır. Ağırlıklı olarak kendi dönemlerinde uygulamaya geçirilen bu programla ilgili olarak AKP'li Bakan, 1980-2003 yılları arası süreci teorik hazırlık dönemi olarak tanımlamaktadır (www.akparti.org.tr). 30 yıl öncesinden bugüne uzanan bu "yıkım", sağlık alanına yatırım yapılmayarak, sağlık ve sosyal güvenlik sisteminde yaratılan yapısal sorunların gündelik hayata yansıtılması, halkın mevcut sağlık hizmetlerinden bezdirilmesiyle başlayan ve adım adım ilerleyen bir neo-liberal dönüşüm projesidir.

Bu proje;

- Sağlık hizmetlerinin finansmanında Genel Sağlık Sigortası sistemi,
- Sağlık çalışanlarının istihdamında sözleşmelilik, iş güvencesinin kaldırılması,
- Birinci basamak sağlık hizmetinde Aile Hekimliği sistemi,
- 2. ve 3. basamakta hastanelerin özelleştirilmesi ve işletmeye dönüştürülmesi,
- Sağlık Bakanlığının yeniden yapılandırılarak, icracı konumdan çıkarılması, denetleyici, düzenleyici, koordinatör bakanlık haline getirilmesi şeklinde tanımlanabilir.

2003 yılı başından başlayarak yavaş adımlarla gerçekleştirilen bu programın yasal alt yapısı, 2 Kasım 2011 tarihinde çıkarılan ve Sağlık Bakanlığı teşkilat yapısını düzenleyen "663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname" ile tamamlandı. Bunu izleyen süreçte de Sosyal Güvenlik Kurumu'na verilmiş fiyat düzenlemesi uygulamasına ek olarak hizmet paketinin daraltılması yetkisi de verilerek programın uygulamalarının tamamlanmasına geçildi. Geline aşamada bu uygulamalarla karşı karşıyayız.

SAĞLIK ÇALIŞANLARI BAŞINDAN BERİ MÜCADELE EDİYOR:

Başından beri "Sağlıkta Dönüşüm Programı" (SDP)'ni bir "YIKIM" olarak algılamış olan ve mücadeleyi bazen yalnız, bazen konfederasyonumuz KESK, bazen de KESK'in ve Kamu Emekçilerinin içinde olduğu platformlar-Emek Platformu gibi- içinde yürüten SES, son yıllarda başta TTB olmak üzere Dev-Sağlık İş, Dişhekimleri Birliği, Eczacılar

Birliği, Türk Hemşireler Derneği ve birçok Sağlık Meslek Derneklerinin de içinde olduğu sağlıkçılardan oluşan bir platform birlikteliğinde yürütmektedir. Sağlık Hizmeti'nin kamusal yanının neredeyse ortadan kalktığı, sağlığın HAK olmaktan çıkarıldığı, Sağlık Çalışanları'nın iş güvencesi başta olmak üzere, ücret ve gelecek güvencelerinin, meslek onurlarının yok edildiği; Sağlık Çalışanları'na yönelik şiddetin alabildiğine kışkırtıldığı bir dönemde mücadelenin böyle bütünlüklü olması gerekliydi zaten. Bugün bu mücadele artık başka bileşenler de gerektiriyor; Hizmet alanların da buna katılması gereklinin ötesinde zorunlu, sonuç alıcı olması da buna bağlı.

Geçmişten bu güne sağlık alanında yaratılan bu tahribata yönelik olarak on yıla yakın, giderek içerdiği dinamikler ve ivmesi artan bir mücadele verildi, verilmeye de devam ediliyor. Bu programa geçiş öncesinde verilen "Eşit, Ücretsiz, Erişilebilir, Nitelikli Sağlık Hizmeti" mücadelesi içinde de parça parça yaşanmışsa da, sağlık çalışanların mücadelesinde "GREV" silahının etkili olarak kullanılması bu döneme rastlar. Bu nedenledir ki, 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Yasası TBMM'de düzenlenirken, Türkiye'nin taraf olduğu Uluslar Arası sözleşmeler, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi ve Yargıtay kararları da görmezden gelinerek "GREV" yasağı getirilmiş, bunu Hava-İş Grevi sırasında İşkolu Grev yasağı izlemiştir.

G(ö)REVDEYİZ....!

2002 yılı sonunda hükümete gelen AKP, hükümet programına sağlıkla ilgili olarak "Acil Eylem Planı" koymuş, 1-2 yıl gibi bir sürede sağlık alanını tümüyle özelleştirecek programın hazırlıklarının startını vermiştir. Buna karşılık SES ve TTB bu programa tam cepheden karşı durmuş, mücadele tarihimize G(ö)REV eylemleri olarak geçen iş bırakma eylemleri, grevler başlamıştır. SES ve TTB yöneticilerinin sonradan yargılandığı 5 Kasım 2003 G(ö)REV'deyiz eylemi; bu programın durdurulması ve bütçeden sağlığa ayrılan payın yükseltilmesi, dolayısıyla "Eşit, Erişilebilir, Ücretsiz, Nitelikli Sağlık Hizmeti" taleplerini içermekteydi.

Yapılan eylemlerin etkisiyle hükümetin hızı yavaşlamış, daha çok mevcut sağlık sisteminin

çürümüşlüğü üzerinden, özellikle SSK Hastaneleri'nin durumu üzerinden toplumsal bir hegemonya kurma sürecini etkin kılma çalışmaları ağırlık kazanmıştır. Tam da bu noktada SSK üzerinden sağlanan hoşnutsuzluk kullanılarak SSK tüm varlıkları ile daha sonra (şimdi görüldüğü ve görüleceği gibi) sermayeye rant haline getirilecek tüm varlıkları, Sağlık Bakanlığı'na devredilmiştir. Bu dönemde SES, dolayısıyla KESK, DİSK, TTB ve TMMOB'un yürüttüğü bir mücadelenin merkezinde Sağlık Çalışanları'nın olduğunu belirtmek gerekiyor.

Bu dönemin diğer bir "değişim" uygulaması "Performansa Dayalı Döner Sermaye" uygulamasıdır ve bu uygulama yarattığı kaos yanında, hekimler başta olmak üzere, bu yıkım programına karşı mücadeleyi (özellikle Grevi) zayıflatan bir faktör olarak çıkarılmıştır. Burada hekimlerin öznel yapısından çok, bu programın mücadeleyi bu uygulama üzerinden parçalaması taktiğinin etkisini vurgulamak gerekiyor.

Bütün hastanelerde bu kaos yaşanırken (SSK Hastanelerinin devri ve performans), 2005 yılı başlarında AKP TBMM'ne "Sosyal Sigortalar Genel Sağlık Sigortası" (SSGSS) yasa tasarsını getirmiştir. Sağlık alanında Grevlerin devam edeceğinin işareti sayılacak bu süreç, SES'in aldığı karara daha sonra TTB'nin de uymasıyla, SSGSS'ye karşı 21 Nisan 2005 günü güçlü bir iş bırakma eylemi gerçekleştirilmiştir. Bu, bundan sonra verilecek uzun erimli mücadelenin de süreceği mesajını da vermekteydi. Yapılan bu güçlü eylemi sendikamızın SSGSS'ye karşı İzmir'den başlattığı, Ankara'da son bulan yürüyüş oldu. Bu da geçilen illerde başta İşçi Sendikaları olmak üzere, tüm örgütlerin ve halkın katılımını, bilgilendirilmesini öngörüyordu, bu amaca hizmet de etti. İllerde gösterilen ilgi nedeniyle olsa gerek, yasa bir süre komisyonda görüşülmeden bekletildi.

2005 yılı sonlarında birinci basamağı özelleştirecek Aile Hekimliği'ne geçiş startı verildi. Bunun için pilot uygulama olan Düzce sürecinde bir miting yapıldıysa da bu süreçte etkili bir mücadele programı uygulandığı söylenemez.

Tüm emek alanını ilgilendirmesine, Sosyal Güvenlik Sistemi'ni piyasalaştırarak gelecek

güvencesini yok edecek SSGSS'ye karşı mücadele ne yazık ki sağlık çalışanlarının merkezinde olduğu bir mücadele olarak yürütülmüştür. Bu mücadeleyi tüm emekçilerin mücadelesi haline getirmeye, mücadeleyi toplumsallaştırmaya ihtiyaç vardı. Bunun için SSGSS ile ilgili olarak yasayı "Halka Sor" "REFERANDUM" kararı alındı. 27 Mart-1 Nisan 2006 tarihleri arasında SES ve TTB ortaklığı ve tatlı rekabeti içinde uygulama gerçekleştirildi. Mücadelenin hem toplumsallaştırılması, hem de muhalif siyasi aktörlerin de sürece çekilmesi amacı olsa da bu konuda başarı kazanıldığı söylenemez. Bunun SES-TTB ortak mücadelesinin geleceğine, ortak mücadele üslubunun yakalanmasına hizmet ettiğini söylemek yanıltıcı olmayacaktır.

SSGSS'ye karşı verilen mücadeleye rağmen yasalaşma süreci yalnızca geciktirilebilmiş, Anayasa Mahkemesi süreci de bize mücadeleyi yeniden örgütlenme olanağı sağlamıştır. Mücadelenin etkili olmasını sağlamak için konfederasyonumuz KESK üzerinden, diğer emek ve meslek örgütlerini de sürece katarak mücadele etme süreci başlatıldı. Merkezinde yine sağlık çalışanlarının olduğu bir grev, 14 Mart 2008 günü KISMİ GENEL GREV örgütlendi, yasanın mecliste görüşülmesi durduruldu, görüşmeler yapılarak uzlaşma zemini arandı, ancak Türk-İş'in içinde olduğu bir gurup anlayışın el altından yaptığı pazarlıklarla süreç lehimize sonuçlanmadı.

MÜCADELEYE SAHİP ÇIKILIYOR

Sağlıkta Dönüşüm Programı'na karşı mücadelesi içinde kendine özgü birlikler de oluştu. "Herkes Sağlık Güvenli Gelecek Platformu" bunların önemlilerinden ve uzun sürenlerindedir. Hala "Herkes Sağlık Güvenli Gelecek" sloganı yaygın olarak kullanılmaktadır. Her ilde ama farklı bileşenlerden oluşan bu platformla ilk kez hizmet alanların da mücadele içine girdiği süreç başlamış oldu.

SAĞLIK ÇALIŞANLARI "ÇOK SES TEK YÜREK"

Yukarıda açıkladığımız deneyim ve yaşanmışlıklar üzerinden oluşturulan son dönem mücadele programı, ikinci ve üçüncü basamak sağlık

hizmeti'nin özelleştirilmesi sürecinde, "Kamu Hastane Birlikleri Yasası" ile ilgili taslakların dillendirilmesi sürecinde ivmelenmiştir. İçine değişik kapsamlarda grevler, hak kazanımları dahil olan bu süreç, 2011 yılının tümünü ve 2012 yılının ilk beş ayını kapsayan mücadele programıdır. Buna hazırlık olarak yapılan Muğla Miting'i, Diyarbakır Bölge Miting' ve bunların oluşturduğu duyarlılık zeminine oturan "ÇOK SES TEK YÜREK" 13 Mart 2011 mitingi. 30 bini aşkın sağlık çalışanı ve öğrencisinin çok sesini tek yürekte birleştirdiği bu miting, gelecek sağlıkçı grevlerinin de işareti olmuştur. 1 Nisan 2011 tarihinde, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde, Asistan Hekimlerin sorunlarına yönelik taleplerini dillendirmeleriyle başlayan bir süreç: Daha sonra, öğretim üyeleri, SES'liler ve Taşeron Çalıştırılanların da katılımıyla, birleştirilmiş talepler üzerinden 5 gün süren bir GREV'i getirmiştir. Sağlık Bakanı ve Rektör'ün çabalarıyla, taleplerin karşılanacağı bir yazılı belgenin karşılıklı imzalanmasıyla, belki de tarihte Sağlık Alanında imzalanan ilk "TOPLU SÖZLEŞME" imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Benzer bir grev ve toplu sözleşme süreci de yine aynı dönemde Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi'nde yaşanmıştır. Dev-Sağlık İş tarafından örgütlenmiş Taşeron İşçilerin verdiği iş güvencesi mücadelesine, kadroluların, öğretim üyesi ve asistanların da taleplerini ekleyerek başlattıkları 23 Mayıs 2011 grevi sonunda da taleplerin karşılanacağına dair metin imzalanmıştır.

19-20 Nisan 2011, iki günlük sağlık çalışanların grevinin bu mücadeledeki yeri ayrıcalıklı olmalıdır. Bir günden fazla olması, etkin uygulanması ve parçalanmış istihdama, parçalanmış örgütlülüğe rağmen yapılmış olması başta olmak üzere, daha birçok yönden bu tanımı hak etmektedir. Farklı istihdam biçimi, farklı meslek, farklı ücret ve farklı örgüt...vb. gibi ayrılıkların aynılığa dönüştürülebileceğinin sinyalleri burada yakalanmış ve her işyerinde, tüm çalışanlardan oluşacak "İşyeri Sağlık Meclisleri" kavramının mücadeleye girmesi bununla gerçekleşmiştir. Daha sonraki eylem ve etkinliklerin bu kavramsal anlayış üzerinden örgütlenmesi, buna hizmet alanların da katılacağı bir mücadele açısından, mücadeleyi

toplumsallaştırmak ve siyasallaştırmak açısından "Sağlık Hakkı Meclisleri"nin oluşturulma çalışmalarının ivmelenmesi bu pratik üzerinden gelişmiştir.

Böyle bir pratik, uygulamalardan dolayı gelişen özgüven, SDP uygulamalarının etkin ve hızlı bir biçimde hayatımıza girmesi mücadelenin kesintisiz verilmesini dayatırken 23 Ekim 2011 Van Depremi süreci yavaşlatsa da, sağlık alanında bulunan emek ve meslek örgütlerinin (SES, TTB, Dev-Sağlık İş, TDHB, THD, Tüm Rad. Der. , TMRT DER, Tüm. Lab.Teknisyenler ve Teknikerler Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.....) kararı ve katılımıyla 21 Aralık 2011 günü grev kararı alınmış, o sırada KESK'in talepleri örtüşen bir grev kararı arifesinde olması nedeniyle birleştirilmiş, etki bir Kamu Alanı Grevi haline getirilmiştir. Aslında bu grev, büyük ölçüde İstanbul Cerrahpaşa ve Çapa Tıp Fakülteleri Hastanelerinde 22 Kasım 2011 günü yapılan bir günlük grev, İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi'nde olağan hale getirilen parça parça eylemler, Trakya Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi hastaneleri gibi birçok yerde görülen eylem ve direnişler beslemiştir.

NE YAPMALI ?

Bütün bu eylemler, etkinlikler, grevler yeterli midir? Elbette ki HAYIR!

21 Aralık 2011 Grevi'nden sonra yapılan değerlendirmelerde artık kamusal bir sağlık hizmetinden söz edilemeyeceği, sağlığın hak olmaktan çıkarıldığı, sağlık çalışanlarının başta iş güvencesi olmak üzere, ücret güvencesi, gelecek güvencesi, daha da güncellenen can güvencesi kalmadığı saptaması üzerinden, hizmet alanların da mücadeleye katılmasının da sağlanması, böylece mücadelenin toplumsallaşması, bu da yetmez, mutlaka siyasetin öznesi haline getirilmesi gerektirdiği vurgulanmış; mücadelenin ne ve nasıl olacağı da belirlenmiştir. Mücadele, Sağlık Bakanı ve AKP Hükümeti yetkililerinin belirttiği gibi sağlık hizmetinden memnuniyetin % 76 olmadığını göstermek ve SÜRESİZ GREV.....!